

شَهِيد مَكْتُب رُوح اللّٰه
تاریخ شفاهی
زندگی و مبارزات
شَهِيد محمد صادق اسلامی

دکتر علیرضا اسلامی کیلانی

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۵	پیشگفتار
۱۹	فصل اول: «ولادت»: تولد، دوران کودکی و نوجوانی
۲۳	از تهران تا شلمان
۲۵	تولد محمدصادق
۲۵	اشتغال
۲۷	فصل دوم: «مجاهدت»: فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی از دهه‌ی ۱۳۲۰ تا ۱۳۴۰
۲۹	جامعه‌ی تعلیمات اسلامی
۳۰	تحصیل علوم حوزوی
۳۱	شرکت مخابرات
۳۲	گروه شیعیان
۳۵	مسجد شیخ علی
۳۸	ازدواج
۴۰	سازمان آب
۴۲	شهید اسلامی و جبهه‌ی ملی ایران
۴۳	فوت آیت‌الله بروجردی
۴۷	نهضت آزادی

فصل سوم: «اطاعت»: بیعت با امام خمینی (ره) و اطاعت از وی

۵۳.....	لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی
۵۵.....	لوایح شش‌گانه انقلاب سفید شاه
۷۷.....	کیفرخواست علیه امام خمینی (ره)
۸۷.....	عزای ملی در عید
۸۹.....	فاجعه‌ی مدرسه‌ی فیضیه
۹۰.....	هیئت‌های مؤتلفه‌ی اسلامی
۱۰۷.....	مقدمات ۱۵ خرداد
۱۱۳.....	دستگیری امام
۱۱۵.....	قیام ۱۵ خرداد
۱۱۹.....	مهاجرت علماء
۱۲۳.....	آزادی از حصر
۱۲۴.....	محرم سال ۱۳۴۳
۱۲۷.....	مصنونیت اتباع بیگانه (کاپیتولاسیون)

فصل چهارم: «هجران»: دوران تبعید امام و دوری از رهبر

۱۳۳.....	دستگیری و تبعید امام به ترکیه
۱۳۵.....	مبارزات داخل کشور
۱۳۷.....	اجرای حکم الهی در مورد نخست وزیر (حسنعلی منصور)
۱۴۰.....	دستگیری
۱۴۹.....	محاکمه و اعدام اعضای شاخه‌ی نظامی
۱۰۰.....	زندان قزل قلعه
۱۰۹.....	زندان عشرت آباد
۱۱۰.....	در زندان قصر
۱۱۱.....	آزادی از زندان
۱۱۵.....	فروش لوازم ساختمانی
۱۱۶.....	

۱۶۸.....	شرکت پارس متال
۱۶۹.....	بنیاد تعاون و رفاه اسلامی
۱۷۰.....	گروه فرهنگی رفاه
۱۷۱.....	مؤلفه‌ی دوم
۱۷۵.....	شرکت فیلم در خدمت دین
۱۷۶.....	شرکت لعب قائم / قائمیان
۱۷۸.....	جلسات شهید بهشتی
۱۷۹.....	شهید اسلامی و توجه به خانواده‌ها
۱۸۰.....	شهید اسلامی و تغییر ایدئولوژی مجاهدین
۱۸۲.....	سایر اقدامات
۱۸۵.....	فصل پنجم: «امامت»: انقلاب اسلامی ایران
۱۸۷.....	تشکل برادران به دستور امام
۱۹۰.....	رحلت فرزند امام
۱۹۱.....	در خدمت آیت‌الله خامنه‌ای
۱۹۳.....	سال سرنوشت‌ساز
۱۹۵.....	همکاری با شهید اندرز گو
۱۹۷.....	دستگیری و زندان اوین
۲۰۰.....	تظاهرات تاسوعا و عاشورا
۲۰۱.....	کمیته‌ی استقبال از امام
۲۰۵.....	استقرار امام خمینی (ره) در مدرسه‌ی رفاه و علوی
۲۰۶.....	دهه‌ی فجر
۲۱۱.....	فصل ششم: «حیات طیبه / شهادت»: از پیروزی انقلاب اسلامی تا شهادت
۲۱۲.....	پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۲۱۴.....	دولت موقت

۲۱۷.....	گروه فرقان
۲۱۸.....	ادامه‌ی تحصیلات
۲۱۹.....	حزب جمهوری اسلامی
۲۲۴.....	مجلس خبرگان قانون اساسی
۲۲۵.....	انتخابات ریاست جمهوری
۲۲۷.....	بنی‌صدر و کشمکش سیاسی
۲۲۹.....	جنگ تحمیلی
۲۳۰.....	نخست وزیری رجایی
۲۳۱.....	وزارت بازرگانی
۲۳۷.....	عاقبت بنی‌صدر
۲۴۱.....	منافقین خلق
۲۴۳.....	تسخیر لانه‌ی جاسوسی (سفارت) آمریکا
۲۴۴.....	وصیت‌نامه
۲۴۵.....	فاجعه‌ی هفتم تیر ۱۳۶۰
۲۴۸.....	شهادت

۲۵۵.....	فصل هفتم: «کرامت»: ویژگی‌های روحی و اخلاقی
۲۵۷.....	عبادات
۲۵۹.....	جهاد و مبارزه با طاغوت
۲۶۰.....	توّلی و تبری
۲۶۱.....	ایثار و انفاق در راه خدا
۲۶۳.....	تقوا
۲۶۳.....	فرقان
۲۶۵.....	اخلاص و دوری از ریا
۲۶۵.....	توجه به آخرت و زیارت اهل قبور
۲۶۶.....	معتقد به اسلام اصیل و مخالف خرافات و پیرایه‌ها

۲۶۶	تلاوت و تدبر در قرآن
۲۶۷	زهد و ساده‌زیستی
۲۶۹	احسان به والدین
۲۶۹	صله‌ی رحم
۲۷۰	واسطه‌ی ازدواج
۲۷۰	مهمان‌پذیری
۲۷۱	عاطفی و مهربان‌بودن
۲۷۱	توجه به خانواده
۲۷۲	همراهی با فرزندان
۲۷۴	بی‌توجهی به مقام
۲۷۴	حساس نسبت به بیت‌المال
۲۷۴	صراحة لهجه
۲۷۵	شجاعت
۲۷۷	دلسوزی نسبت به کار
۲۷۷	ورژش
۲۷۸	مدیریت
۲۷۸	تشکیلاتی‌بودن
۲۷۹	مطیع ولایت و فدایی او بودن
۲۷۹	کار و کسب
۲۸۰	آینده‌نگری
۲۸۱	توجه به هنر
۲۸۳	تصاویر.
۳۴۵	کتابنامه
۳۵۱	نمایه

مقدمه

بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی می‌گذرد و از طرف مراکز و مؤسسات پژوهشی در راستای ثبت ارزش‌های انقلاب که بارزترین آنها بیان زندگی شهدا گرانقدر می‌باشد، گام‌های مؤثری برداشته شده است؛ اما هنوز هم هستند انسان‌هایی که در حساس‌ترین روزهای انقلاب پذیرای مسئولیت شده و جان عزیز خود را در طبق اخلاص نهاده، نهال انقلاب را با خون خود آبیاری کرده‌اند، ولی نسبت به معرفی آنها اقدام درخور و بایسته‌ای انجام نپذیرفته است که شهید محمدصادق اسلامی یکی از آنهاست.

شهید اسلامی از جمله مبارزان مسلمانی است که در آغازین روزهای نهضت اسلامی مردم ایران، به ندای استنصار امام خمینی (ره) لبیک گفت و در صف یاران ایشان قرار گرفت. وی که مبارزات خود را از گروه شیعیان آغاز کرده بود با تبعید امام خمینی (ره) به منظور روشن نگاه‌داشتن مشعل مبارزه علیه رژیم شاه به همراه دیگر اعضای شاخه‌ی نظامی مؤتلفه به اعدام انقلابی حسنعلی منصور(نخست وزیر وقت) مباررت ورزید. شهید اسلامی پس از پیروزی انقلاب نیز به مجاهدت‌ها و فعالیت‌های خود در جهت تثییت نظام جمهوری اسلامی ادامه داد و در این راه به همراه دیگر یاران خود در حزب جمهوری اسلامی در ۷ تیر ۱۳۶۰ به فیض شهادت رسید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی ضمن آرزوی علو درجات برای شهید والامقام محمدصادق اسلامی، از زحمات مؤلف محترم جناب آقای دکتر علیرضا اسلامی، معاون محترم تاریخ شفاهی جناب آقای مرتضی میرداد، کارشناس گروه تاریخ شفاهی آقای جواد عربانی و سایر

همکاران محترم در معاونت‌های تاریخ شفاهی و مؤسسه‌ی فرهنگی و هنری انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی قدردانی می‌کند.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیشگفتار

تاریخ ایران در دوران معاصر به دلیل اختناق رژیم‌های ظالمی چون قاجاریه و پهلوی و رواج بیسادی در میان عموم مردم در سده‌های اخیر و تا قبل از انقلاب اسلامی، کمتر مکتوب شده و آنچه مانده تاریخ شفاهی است که معمولاً سینه به سینه نقل شده است. در نتیجه بسیاری از وقایع ثبت و ضبط نشده و از خاطره‌ها محو و به دست فراموشی سپرده شده است. در دوران پهلوی از ترس اداره‌ی آگاهی و ساواک اسناد، مدارک، اعلامیه‌ها و عکس‌ها معذوم گردیده است. امروزه به برکت انقلاب اسلامی و آزادی بیان و قلم، تلاش خوبی نسبت به گذشته آغاز و به جمع‌آوری این خاطرات همت گماشته شده است. البته بسیاری از مردان عرصه‌ی مبارزه مثل شهید بهشتی را قبیل از آنکه خاطراتشان را بگویند از دست داده و از شنیدن خاطرات از زبان خودشان، محروم شده‌ایم؛ لکن باید تا نسل اول و دوم انقلاب حضور داشته و کم و بیش اطلاعاتی دارند، این بخش از تاریخ نگاشته شود.

ایران اسلامی با دو ویژگی اسلام و تشیع شناخته می‌شود که دو عنصر امام و امت را درون خود دارد. عنصر امامت که روحانیت، مرجعیت و رهبری را شامل می‌گردد و موتور محرك اسلام است، لکن این موتور اگر فاقد امت فداکار و لیبک‌گو باشد، توفیق چندانی نخواهد داشت؛ مانند مبارزات سید جمال الدین اسدآبادی، شیخ فضل الله نوری و شهید مدرس، ولی هرگاه با امتی ولو اندک همراه شده توفیقاتی کسب نموده است مانند فتوای تحریم تباکو توسط میرزا شیرازی یا حرکت آیت‌الله کاشانی یا شهید نواب صفوی.

امام خمینی(ره) که دارای ویژگی‌های بسیار همراه با تجربه تاریخی گذشته بود، توانست یاران فراوان و مختلفی را پرورش و تربیت نماید که انقلاب اسلامی ایران را در آغاز هزاره

سوم به نتیجه رساندند و تغییرات شگرفی را در ایران، منطقه و جهان به وجود آوردند که انشاء الله مقدمه ظهور مولایمان حضرت بقیه الله العظیم خواهد شد.

شهید محمد صادق اسلامی یکی از آن لبیک‌گویان به ندای استنصرار حسین‌گونه‌ی زمان خویش یعنی امام خمینی(ره) بود که از آغاز تا انجام، مطیع مرجعیت و رهبری بود و با خون خویش آن را گواهی نمود.

هدف این پژوهش، ثبت اطلاعات در خصوص فردی است که رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله) درباره‌ی او فرمودند:

- «من آن موقع خانه نداشتم، تازه از مشهد آمده و در منزل شهید صادق اسلامی بودیم، شهیدی از ۷۲ تن که جزء بهترین چهره‌های مبارز و قدیم و خالص ما بود. چون منزل امنی بود. روزهای شیرین من آن روزهاست که آخرین کارهای اساسنامه را با شهید باهنر در منزل اسلامی انجام می‌دادیم».^۱

- «اگر شهادت دسته‌جمعی این عزیزان باهم نبود، معلوم می‌شد که افرادی همچون شهید اسلامی چه کسی بودند».

- «چهره‌ی این شهید عزیzman، همچنان ناشناخته است، غیر از کسانی که با او کار کرده بودند، از نزدیک او را می‌شناخند، کمتر کسی اسلامی را به جا می‌آورد، که کی بود اسلامی؟! خیلی عزیز و گرامی و ذی قیمت بود».

- «من فکر نمی‌کنم مردم ما بدانند صادق اسلامی کی بود! و بتوانند بفهمند این مردی که در طول پانزده سال مبارزه یک لحظه آرام نگرفته بود. اگر ما می‌بینیم کسی مثل شهید اندرزگو، مثلاً نام‌آور می‌شود و چهره‌ی برجسته‌ای پیدا می‌کند، باید بدانیم که امثال صادق اسلامی بودند که امکان می‌دادند که شهید اندرزگویی بتواند به وجود بیاید و فعالیت کند، یقیناً در رتبه‌ی کار انقلابی، صادق اسلامی کمتر از اندرزگو نبود. شهید صادق اسلامی یک عنصر ممتاز و فعال، بافکر و فداکاری بود که همه چیز در راه مبارزه برایش وسیله بود تا به آن هدف انقلاب برسد».^۲

و در جمع خانواده‌ی شهید فرمودند: «بهتر از این چیست که من هیچ‌گاه رفاقت، صمیمیت

۱. صفحه ۹۴ کتاب حزب جمهوری اسلامی از تأسیس تا فاجعه‌ی هفتم تیر

۲. خطبه‌های نماز جمعه تهران

و مهربانی‌های شهید اسلامی را فراموش نمی‌کنم و به یادم هست. ایشان از دوستان قدیم من بود».^۱

در این نوشته سعی شده است با روش تاریخ شفاهی و با استفاده از منابع موجود تا حد توان به بیان گوشه‌هایی از زوایای ناپیدای زندگی این شهید والامقام که ضمناً بخشی از تاریخ ایران اسلامی و مردم مسلمان و مبارز است، پرداخته شود. لاجرم چون عمدۀ مبارزات وی در نهضت امام خمینی(ره) و در جمع همزمان مؤتلفه‌ی اسلامی بوده و از هم تفکیک‌ناپذیرند نیز می‌پردازیم. به امید آنکه الگویی فرا راه رهپویان شهدا گردد.

در سال ۱۳۸۸ مرکز اسناد انقلاب اسلامی، از این جانب علیرضا اسلامی (فرزنده اول آن شهید)، خواستار ضبط خاطرات مربوط به پدرم، شهید بزرگوار محمدصادق اسلامی شد. وظیفه‌ی خود دانستم در حد توان در این خصوص فرصت گذاشته و از تاریخ ۱۳۸۸/۱۱/۸ طی ۱۹ جلسه مطالبی را که جمع‌آوری نموده بودم، بیان نمایم که ضبط و از نوار استخراج شد و اینک پس از ویرایش به‌طور خلاصه تقدیم می‌گردد.

لازم به یادآوری است، به دلیل اینکه ایشان کلاً اهل صحبت‌کردن از خود نبود و در شرایط نامنی و خفقان قبل از انقلاب نیز امکان بیان این‌گونه مسائل نبود، تنها دو مصاحبه از وی به یادگار مانده که در مجله‌ی «عروه الوثقی» حزب جمهوری اسلامی به چاپ رسیده و یک مصاحبه نیز با صدا و سیما پس از ترور شهید عراقی به دست آمد که در این مجموعه از آنها استفاده شده است.

امید است خوانندگان محترم با ارسال نظرات، اسناد و مدارک، ما را در چاپ‌های بعدی و تکمیل این اثر یاری نمایند. باشد که از دعای خیر و شفاعت آن شهید صادق برخوردار شوند. با تشکر از زحمات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، خصوصاً جناب آقای میردار (معاون تاریخ شفاهی) و آقای جواد عربانی و همچنین همکارانشان (آقایان بسطامی، آقایی، کرد و کلیه‌ی تصویربرداران، پیاده‌کنندگان نوارها و حروف‌نگاران و تصحیح‌کنندگان مصاحبه‌ها) برای ضبط، ثبت و تدوین تاریخ اسلام و انقلاب اسلامی تقبل می‌کنند که بسیار بجا، مفید و مؤثر خواهد بود. انشاء الله.

۱. در دیدار حضوری خانواده‌ی شهید با ایشان در روز سه‌شنبه ۱۳۹۱/۹/۳۰

همچنین از همه‌ی کسانی که در تدوین این کتاب با مصاحبه، بیان خاطرات، ارائه مدارک و اسناد و عکس، مطالعه و تصحیح (مانند آقایان عسگر اولادی، قدیریان، بادامچیان و جواد اسلامی) و ویرایش (آقای فرزانه) اینجا نب را کمک نمودند، و نیز صبر و حوصله خانواده‌ام، تشکر می‌شود.

علیرضا اسلامی

۱۳۹۲/۲/۲

((... اگر ما می بینیم کسی مثل شهید اندرزگو، مثلاً نام آور می شود و چهره‌ی برجسته‌ی پیدا می کند، باید بدانیم که امثال صادق اسلامی بودند که امکان می داشتند که شهید اندرزگویی بتوانند به وجود بیاید و فعالیت کنند، یقیناً در رتبه‌ی کار انقلابی، صادق اسلامی کمتر از اندرزگو نبود. شهید صادق اسلامی یک عنصر ممتاز و فعال، با فکر و فدایکاری بود که همه چیز در راه مبارزه برایش و سیله بودتا به آن هدف انقلاب برسد ...))

مقام معظم رهبری

۹۷۳

تاریخ شفاہی انقلاب اسلامی - ۴۱

شابک: ۳-۷۶۷-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸

ISBN 978-964-419-767-3

9 7 8 9 6 4 4 1 9 7 6 7 3